

Zprávy a informace

Cesta súčasnej školy ku škole tvorivej

O výchove už poznáme množstvo teórií, vieme i množstvo progresívnych metód a foriem práce, ktoré sa dostávajú do osnov výchovných predmetov. Škola by mala vzdelávať a vychovávať zároveň. Budovať človeka zvnútra ako slobodnú bytosť, ktorá sa slobodne rozhoduje pre pozitívne hodnoty, ktorá nesie plnú zodpovednosť za svoje rozhodnutie. Takýto harmonický rozvoj osobnosti môže poskytnúť tvorivá dramatika (dramatická výchova). Ako systém zážitkového učenia už v svojej podstate vychádza z osobitostí osobnostnej výbavy dieťaťa. Rozvíja jeho komunikačné zručnosti prostredníctvom dialógov učiteľ-žiak, žiak-učiteľ. Dáva maximálny priestor detskej obrazotvornosti a fantázii. Tak sa detský svet stáva základným aspektom pri ďalšom osobnostnom a sociálnom rozvoji dieťaťa. Zavádzanie dramatickej výchovy si vyžaduje v prvom rade prakticky fundovaných pedagógov, tých čo sa dokážu vcítiť do detského sveta uvoľnene a citlivo so zreteľom na detskú individualitu, viesť deti k aktívnej a tvorivej práci. Usmerňovať jednotlivcov tak, aby každé dieťa uplatnilo svoj tvorivý potenciál a cítilo sa nezbytnou súčasťou tvorivého tímu.

Na Slovensku sa dramatická výchova ako predmet učí len na pedagogických akadémiách. Na základných školách, najmä na 1. stupni, sa dramatická výchova využíva ako metóda vo výchovno-vzdelávacom procese. Na Trnavskej univerzite bol tento predmet zaradený do programovej štruktúry študijného odboru Učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ v rozpätí štyroch semestrov. Poslucháči od 1. ročníka žijú v úzkej symbióze s deťmi, nahrávajú voľné rozhovory s deťmi, ktoré si prostredníctvom reflexii rozoberáme. Okrem uvoľňovacích cvičení smerujúcich k sebaovládaniu a sebapoznaniu sa snažíme viesť študentov k tvorivej tímovej práci, a to prostredníctvom rôznych motivácií (vcitovanie sa do videného obrazu, personifikácia predmetov, zvierat, citová a pocity sféra, priestor, vzťahy – partnerské, kolektívne).

Neskôr sa tieto motivačné body stávajú súčasťou učebnej látky, resp. niekoľkých učebných látok. Poslucháči ich poznávajú a rozdeľujú a stavajú z nich štruktúru hodiny dramatickej výchovy. Každý poslucháč dostáva priestor metodicky pripraviť a realizovať vyučovaciu jednotku metódou tvorivej dramatiky. Posledný semester venujeme záujmovej umeleckej činnosti (práca s detským interpretom, práca s detským divadlom). Od roku 1996 majú poslucháči UZŠ možnosť študovať

dramatickú výchovu ako špecializáciu, ktorá je zameraná na výchovu pedagógov literárno-dramatických odborov základných umeleckých škôl.

Od vzniku Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity spolupracujeme s Pedagogickou fakultou Masarykovej univerzity v oblasti výchovy učiteľských osobností cez dramatickú výchovu. Táto dlhoročná spolupráca vyvrcholila spoločným dvojročným projektom pod názvom „Cesta súčasnej školy ku škole tvorivej“, ktorý prebieha nateraz už druhý rok. Sústreďujeme sa na výmenu skúseností prostredníctvom spoločných tvorivých dielní, konferencií, taktiež spoločnej publikačnej činnosti. Projekt prebieha pod záštitou nadácie Jana Husa v Brne. Touto spoluprácou sme nadviazali na tradíciu rokov 1969 až 1974, keď sa každoročne konali Československé prehliadky detskej tvorivosti pod názvom „Detská Trnava“. Tu sa stretávali slovenskí a českí pedagógovia, ktorým sa cesta k detskej duši stala životným krédom. A práve táto harmonická spolupráca podnietila spontánny rozvoj tvorivej dramatiky cez detské divadlo k tvorivej dramatike vo výchovno-vzdelávacom procese.

Veríme, že spolupráca PF Trnavskej univerzity a PF Masarykovej univerzity prispeje k rozvoju spolupráce medzi českými a slovenskými učiteľmi. Taktiež pomôže prekonať vznikajúcu jazykovú bariéru.

Mária Benešová

Univerzita Hradec Králové udělovala osvědčení školicímu pracovišti v sociální oblasti

Studijní plán oborů speciální pedagogiky a sociální pedagogiky na Pedagogické fakultě královehradecké univerzity dbá na důsledné propojení nabitých teoretických znalostí a zkušeností z terénu. Posluchači daných oborů mají možnost vykonávat praxi jak v orgánech státní správy a samosprávy, tak v neziskových organizacích či sociálních zařízeních Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Praktická součást jejich studia slouží nejen jako inspirace, ale především jako vyjasnění vlastních představ o budoucí seberealizaci.

Mezi organizace a zařízení, která bezplatně – na rozdíl od orgánů státní správy a samosprávy – umožňují Univerzitě Hradce Králové zapojit její studenty do každodenní práce s klientem, patří nejen místní obecně prospěšná společnost Tyflo-servis – středisko pro slepé a slabozraké, Dětský denní rehabilitační stacionář, Centrum komplexní sociální pomoci a služeb okresu Hradec Králové, občanské sdružení Laxus – Sdružení pro prevenci a snižování zdravotních a psychosociálních rizik u drogově závislých, ale také od krajského města vzdálenější Dětský domov Nechanice a Husův Domov ve Dvoře Králové nad Labem. Po předchozích výtečných zkušenostech s prací se studenty v těchto zařízeních se Pedagogická fakulta UHK rozhodla ocenit je jménem děkana Prof. PhDr. Vladimíra Wolfa osvědčením „školicí zařízení Pedagogické fakulty Univerzity Hradce Králové“, a vyjádřit jim tak svůj dík, uznání a zájem o další spolupráci. Při této příležitosti sezvala

všechny oceněné na začátku března proděkanka pro neučitelská studia PdF UHK PhDr. Dana Musilová, CSc., a osvědčení jim v přátelské atmosféře slavnostně předala. Setkání bylo také možností pro všechny zúčastněné sdělit si zkušenosti z práce se studenty, zhodnotit její význam a stavět další potřebné mosty z akademické půdy do terénu a zpátky.

Jedno z oceněných zařízení, Husův Domov, jako ojedinělé specializované zařízení pro mládež s poruchami chování, pracuje se studenty dlouhodobě. Ti se v průběhu vyhrazených dní zapojují do chodu zařízení a na závěr realizují tzv. výstup, který si připravili zcela samostatně a kterým je konkrétní práce se svěřenci a následné hodnocení jejího průběhu (např. hodina cvičení pro nezletilé matky či hodina her pro chlapce z léčebně výchovného oddělení). Spolupráce se studenty je pro Husův Domov jednou z cest jak zvýšit povědomí o tematice výchovně problematické mládeže v zainteresovaných kruzích a jak se otevřít mladým odborníkům, kterých je v samotném Dvoře Králové nedostatek. Plánované rozšíření stávající učebny Husova Domova má sloužit nejen pro výuku svěřenců, ale také pro teoretickou a praktickou přípravu studentů, kteří zde vykonávají praxi. Dojde tak k dalšímu naplnění formátu školicího pracoviště PdF UHK, jež studentům umožní spojit nabyté vědomosti s praktikovanou výchovou a péčí o výchovně problematickou mládež.

Karolina Krátká

Ze života společnosti

Od Sjezdu učitelů k pedagogické komoře i za účasti České pedagogické společnosti

Předmětem pozornosti příspěvku je Sjezd učitelů 2000. Je tomu tak proto, že ohlédnutí za sjezdem pokládám za nutné a jen málo členů České pedagogické společnosti tak doposud učinilo. Je logické, že pohled za tím „co bylo“, směřuje i k tomu „co může (má a musí) být“.

Není sporu o tom, že sjezd je nejvyšší řídicí orgán toho kterého společenství s členskou základnou a že se jeho příprava, konání i vyhodnocování vede podle stanov společenství. Je tomu tak například i v případě České pedagogické společnosti. (Stanovy . . . , 1996, část V. 1. a 4. a)–c)) Z tohoto zásadního pohledu proto Sjezd učitelů, konaný v Brně 30.–31. 8. 2000, nemohl být sjezdem v pravém slova smyslu.

Docela proto chápu, že uvědomění si tohoto faktu pracovníky okresních školských úřadů vyznělo nakonec tak, že organizátory Sjezdu doporučené zastoupení delegátů z 86 okresů České republiky respektovalo pouze 28 školských úřadů, tedy necelá třetina, a že na Sjezdu nebyli vůbec zástupci z 22 okresů, tudíž z jedné čtvrtiny okresů České republiky.

Sjezd učitelů byl přesto, zcela nesporně, ve shodě s každým sjezdem, kolektivním pracovním shromážděním. Ovšem s tou historickou ojedinelostí a mimořádností, že se v něm výrazně prolínal odkaz tradic minulosti s řešením problémů současnosti k zajištění náročných úkolů budoucnosti. Vždyť se uskutečnil u příležitosti 80. výročí konání jediného Sjezdu učitelů na našem historickém území a za situace definování proměn školy, učitele a žáka v doslova epochálním období na přelomu tisíciletí. Proto zcela nechápu absenci jiné podpory Sjezdu učitelů od části nepřítomných (například v podobě povzbudivých dopisů či v podobě včasných návrhů na třeba ještě vhodnější shromáždění zástupců pedagogických pracovníků České republiky). Čtu-li v úvodu Bílé knihy ocenění přínosu Sjezdu učitelů k tvorbě tohoto střednědobého koncepčního programu rozvoje vzdělání v České republice (Národní program . . .), kalí se mi dojem z tohoto ocenění právě uvedenými absencemi a navíc ještě podobnými selháními centrálních institucí České republiky.

Také bych byl rád, kdyby se dosáhlo toho, že „... postupně dojde... ke

vzniku Pedagogické komory...¹ To se „... ale nejdříve musíme naučit na něčem shodnout...“² Sjezd učitelů, z tohoto hlediska vzato, byla určitě jedna šance, jak třeba nutnost vzniku této komory demonstrovat sobě i okolí českých pedagogických pracovníků. Až bude v České republice Pedagogická komora existovat, splníme mimo jiné i sedmý z patnácti znaků náležejících každé profesi, a postoupíme tak v přechodu od semiprofese k profesi (Šrámek, 1999, s. 44). To si, doufám, přejeme všichni. Pak asi nebude potřeba dalších Sjezdů učitelů a rovněž desítky izolovaných iniciativ českých pedagogických pracovníků budou takto integrovány.³

Jsem rád, že jsem se na této šanci mohl po celé dva roky podílet jako jeden z členů přípravného výboru Sjezdu. Lituji však toho, že Protokol ze Sjezdu učitelů nevyšel ještě před vydáním Bílé knihy a před reorganizací okresních školských úřadů – rozhodujících spolupracovníků přípravného výboru Sjezdu. Za to se jim osobně, jako jeden z organizátorů, upřímně omlouvám. Musím to učinit právě vzhledem k tomu, co uvádím v druhém a třetím odstavci, a také proto, že se i podle mého přesvědčení opravdu všichni „... musíme naučit na něčem shodnout...“⁴ Sjezd učitelů v roce 2000, jak je patrné, chápu jediným možným způsobem, tj. duálním způsobem. Současně jako cíl a prostředek snah všech pedagogických pracovníků.

Stejně chápu vznik a vývoj Pedagogické komory. Tu rovněž pokládám za projevení obsahu a formy společných snah i shod těchto pracovníků, a to i z řad členů České pedagogické společnosti.

Literatura

- Stanovy České pedagogické společnosti, *Pedagogická orientace*, 1996, č. 21, s. 108–112.
Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. 1. vyd Praha: MŠMT ČR a ÚIV, 2001, s. 7.
 ŠRÁMEK, R. *Pedagogika I*. 1. vyd. Brno: MZLU, 1999.

Rudolf Šrámek

Potřebujeme nové stanovy

Na sjezdu České pedagogické společnosti (dále jen Společnost), konaném v Brně 25. ledna 2001, jsem patřil mezi tři delegáty, kteří nepodpořili usnesení sjezdu v tom smyslu, aby výbor provedl změnu stanov Společnosti.

¹ Viz stanovisko NEMES a VV PAU v *Učitelských novinách*, 1999, roč. 102, č. 36, s. 21.

² Tamtéž.

³ Iniciativ současného druhu Asociací, Federací, Klubů, Programů, Rad, Přátel, Sdružení, Skupin, Společenství, Svazů aj.

⁴ Viz stanovisko NEMES a VV PAU v *Učitelských novinách*, 1999, roč. 102, č. 36, s. 21.

Podle tehdy a ještě dnes platných stanov Společnosti, schválených sjezdem Společnosti 12. září 1996, pouze sjezdu Společnosti totiž přísluší „... usnášet se o stanovách a jejich změnách...“ (část V. 4. b) Vzhledem k tomu, že se blíží termín konání dalšího sjezdu Společnosti, navazuji na své podrobné písemné připomínky ke stanovám z 10. ledna 2001 a předkládám tento návrh jako jeden příspěvek do diskuse k příští podobě stanov Společnosti.

Navrhuji aby,

- výbor (tzn. hlavní výbor) Společnosti zorganizoval připomínkové řízení k stávajícím stanovám ve všech pobočkách Společnosti,
- výbor přitom pamatoval na provázanost stanov Společnosti se stanovami Rady vědeckých společností České republiky, tj. se závazným dokumentem sdružení, jehož jednou právníckou osobou je i Společnost,
- tentýž výbor ihned pověřil jednoho svého člena garantem připomínkového řízení, který by pak na sjezdu pracoval v návrhové komisi jako zástupce výboru a návazně jednal na Ministerstvu vnitra České republiky ve věci evidence stanov,
- členská základna Společnosti věnovala pozornost formulacím stávajících stanov, zejména možné změně formulací v těchto částech:
 - Část I. 1; Část I. 2.
 - Část II. 1; Část II. 2b.
 - Část III. 1; Část III. Práva. 2b; Část III. Práva. 3a.
 - Část IV. 1; Část IV. 2a.
 - Část V. 4b; Část V. 5b; Část V. 6a; Část V. 6b.
 - Část VI. 1.
 - Část VII. 1; Část VII. 2¹; Část VII. 3.
- Redakční rada Pedagogické orientace pohotově zavedla rubriku věnovanou diskusi ke stanovám Společnosti.²

Potřebujeme nové stanovы. To je nesporné. Samotný průběh minulého sjezdu Společnosti to potvrdil. Potřebujeme vyhovující stanovы, které budou pamatovat i na takové situace, které se v případě platnosti nedostatečných stanov musí řešit jejich obcházením.

Literatura

Stanovы České pedagogické společnosti, *Pedagogická orientace*, 1996, č. 21, s. 108–112.

Rudolf Šrámek

¹Sem navrhuji zařadit formulace týkající se archivu Společnosti, který doposud neexistuje, který by měl být brzo pýchou 40 let trvající Společnosti a v němž by byly uloženy mimo jiné všechny její stanovы.

²Podobně jako například rubriku věnovanou diskusi k dalšímu vývoji Pedagogické orientace.